

Một số giải pháp giáo dục giá trị văn hoá cho học sinh trung học phổ thông đáp ứng yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Lê Thị Sùng Hương, Đặng Thị Phương

Email: huonglts@gesd.edu.vn;

phuongdt@gesd.edu.vn

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam

Tóm tắt: Giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh trung học phổ thông trong bối cảnh hiện nay có vai trò quan trọng. Điều này được khẳng định trong các Nghị quyết của Đảng, các văn bản pháp lí của ngành Giáo dục. Bài viết tập trung làm rõ mục tiêu, cách thức thực hiện một số giải pháp giáo dục giá trị văn hoá cho học sinh trung học phổ thông trong bối cảnh hiện nay nhằm đáp ứng yêu cầu Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Có thể kể đến một số giải pháp như: 1/ Giáo dục giá trị văn hoá cho học sinh trung học phổ thông qua một số môn học; 2/Giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh trung học phổ thông qua tổ chức các hoạt động giáo dục; xây dựng môi trường giáo dục; tổ chức các hoạt động phối hợp với gia đình và cộng đồng; 3/Các điều kiện đảm bảo thực hiện mục tiêu giáo dục giá trị văn hoá cho học sinh trung học phổ thông.

Từ khóa: Giáo dục giá trị văn hóa, giải pháp giáo dục giá trị văn hoá, học sinh trung học phổ thông.

1. Đặt vấn đề

Giáo dục giá trị văn hóa (GDGTVH) là nhân tố quan trọng giúp học sinh (HS) hình thành và phát triển nhân cách. Tuy nhiên, GDGTVH là một quá trình khó khăn, phức tạp, lâu dài, chịu tác động của nhiều yếu tố khác nhau và đòi hỏi sự tham gia, phối hợp của nhiều lực lượng khác nhau trong và ngoài nhà trường. Bên cạnh những yếu tố tích cực (truyền thống gia đình, truyền thống dân tộc, sự phát triển của khoa học công nghệ...) cũng còn không ít yếu tố tiêu cực (sự du nhập của những nét văn hóa không phù hợp, sự lôi kéo của bạn bè,...) khiến HS phải đứng trước nhiều thách thức. Việc thực hiện GDGTVH cho HS đạt hiệu quả tốt không chỉ mang lại thành tựu và đóng góp thiết thực cho giáo dục (GD) mà còn tác động tới nhiều ngành, nhiều lĩnh vực khác, góp phần quan trọng vào công cuộc phát triển đất nước.

Từ trước đến nay, việc GDGTVH trong trường phổ thông đã được thực hiện bằng một số giải pháp, biện pháp và có những hiệu quả nhất định. Các môn học có lợi thế và tiềm năng, các hoạt động GD trong nhà trường và kết hợp giữa nhà trường và cộng đồng luôn là những con đường và cách thức để GDGTVH cho HS phổ thông nói chung, HS trung học phổ thông (THPT) nói riêng.

Ở cấp THPT, trong Chương trình Giáo dục phổ thông (CTGDPT) 2018 đã đề cập tới những năng lực và phẩm chất cần hình thành cho HS. Việc GDGTVH là một trong những yêu cầu được đặt ra và cụ thể hóa thành mục tiêu dạy học. Nội dung GDGTVH

được lồng ghép vào các môn học hoặc hoạt động trải nghiệm, các giờ GD lối sống, tư tưởng, đạo đức Hồ Chí Minh. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi tập trung đề cập tới mục tiêu và cách thức thực hiện một số giải pháp GDGT VH cho HS THPT đáp ứng yêu cầu CTGDPT 2018.

2. Một số định hướng chung về GDGT VH cho các trường THPT

Trường THPT xây dựng chiến lược GD biểu hiện trong “tâm nhìn, sứ mệnh, các giá trị cốt lõi”. Các cấp quản lí nhà trường thống nhất chủ trương đưa mục tiêu GDGT VH cho HS vào trong chiến lược GD của đơn vị. Ban giám hiệu (BGH) nhà trường cần nghiên cứu lí thuyết chung về GDGT VH gồm có: Mục tiêu, nội dung, phương pháp, lực lượng tham gia, phương tiện, kiểm tra đánh giá GDGT VH trong nhà trường phổ thông. Từ đó có thể dựa theo mô hình để đề ra kế hoạch GDGT VH. Đặc biệt, BGH nhà trường, hội đồng giáo viên (GV), tổ chuyên môn tìm ra những đặc điểm HS THPT nói chung và HS nhà trường nói riêng trong bối cảnh mới. Sau đó, nhà trường lựa chọn và quyết định những GT VH để GD trong nhà trường THPT phù hợp với địa phương. Các tổ chuyên môn và GV tổ chức nghiên cứu CTGDPT 2018 để tìm cơ hội để ra các giải pháp GDGT VH phù hợp (chương trình GD nói chung; chương trình môn học nói riêng; hoạt động GD, hướng nghiệp...).

Căn cứ vào CTGDPT 2018 và chương trình của các nhà trường, các nội dung GDGT VH sẽ được vận dụng linh hoạt, thích hợp trong từng mô hình: Mô hình GDGT VH qua xây dựng môi trường văn hóa nhà trường; mô hình GDGT VH trong dạy học các môn học và nội dung GD địa phương; mô hình GDGT VH qua chủ đề tích hợp liên môn; mô hình GDGT VH trong tổ chức các hoạt động GD. Mỗi mô hình đều bao gồm các thành tố: Phương pháp, lực lượng tham gia, cách kiểm tra đánh giá. Trên cơ sở các mô hình lựa chọn, nhà trường sẽ áp dụng những đặc điểm, cách thức triển khai mô hình cho phù hợp. Dưới đây là một số giải pháp GDGT VH thông qua mô hình và điều kiện đảm bảo để thực hiện các mô hình GDGT VH này.

3. Giải pháp GDGT VH cho HS THPT

3.1. GDGT VH cho HS THPT qua một số môn học

Qua tìm hiểu và phân tích chương trình các môn học cấp THPT chúng tôi nhận thấy một số môn học tiềm năng có thể khai thác GDGT VH ở mức độ cao như: Ngữ Văn, Lịch sử, Địa lí,...

Môn Ngữ Văn: Môn Ngữ văn cấp THPT theo CTGDPT 2018 có mục tiêu GD ngôn ngữ và văn học. Thông qua các văn bản ngôn từ và những hình tượng nghệ thuật sinh động trong các tác phẩm văn học, bằng hoạt động đọc, viết, nói và nghe, môn Ngữ văn có vai trò to lớn trong việc giúp HS hình thành và phát triển những phẩm chất tốt đẹp cũng như các năng lực cốt lõi để học tập tốt các môn học khác, để sống và làm việc hiệu quả, để học suốt đời. Đây là môn học mang tính công cụ và tính thẩm mĩ – nhân văn, giúp HS hình thành và phát triển những phẩm chất chủ yếu: Yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm, bồi dưỡng tâm hồn, hình thành nhân cách và phát triển cá tính..., phát triển ở HS những phẩm chất với các biểu hiện cụ thể như: Có bản lĩnh, có lí tưởng, hoà hảo, biết giữ gìn và phát huy giá trị văn hóa (GT VH) Việt Nam. Qua mục tiêu của môn Ngữ văn, có thể nhận thấy, nhiều GT VH đã được hướng tới trong môn

học này như yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm, sáng tạo. Thông qua các yêu cầu cần đạt về ngôn ngữ và văn học cũng như tiêu chí về tính thẩm mỹ và nhân văn, có thể thấy được môn Ngữ Văn là môn học có nhiều cơ hội sử dụng các phương pháp để giảng dạy GTVH. Việc đánh giá HS dựa trên các công cụ đánh giá khác nhau như đánh giá thông qua trả lời miệng, bài viết (bài tự luận, bài trắc nghiệm, bài thu hoạch tham quan, báo cáo kết quả sưu tầm...); đánh giá thông qua quan sát HS thực hiện các nhiệm vụ thực hành, thảo luận nhóm, học ngoài thực địa,...; đánh giá qua các sản phẩm của HS.

Môn Lịch sử: Môn Lịch sử giữ vai trò chủ đạo trong việc GD lòng yêu nước, tinh thần tự tôn dân tộc, truyền thống lịch sử và văn hóa dân tộc, giúp HS nhận thức và vận dụng các bài học lịch sử giải quyết những vấn đề của thực tế cuộc sống, củng cố các giá trị nhân văn, tinh thần cộng đồng, lòng khoan dung, nhân ái góp phần hình thành và phát triển những phẩm chất của công dân Việt Nam; giúp HS nhận thức đúng về những giá trị truyền thống của dân tộc, về giá trị yêu nước,... Thông qua việc tổ chức các hoạt động học tập, GV giúp HS từng bước hình thành và phát triển lòng yêu nước, tinh thần dân tộc chân chính; niềm tự hào về truyền thống lịch sử của quê hương, đất nước; phát triển các giá trị nhân văn, nhân ái, tinh thần trách nhiệm với cộng đồng và xã hội, sẵn sàng tham gia xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Đồng thời, qua các bài học lịch sử, GV sẽ truyền cảm hứng để HS yêu thích Lịch sử, có ý thức tìm tòi, khám phá lịch sử. Dựa vào đặc điểm môn học, có thể thấy Lịch sử là môn học có nhiều cơ hội sử dụng các phương pháp để giảng dạy GTVH. Bên cạnh đó, việc đánh giá qua kênh quan sát biểu hiện về thái độ, hành vi của HS trong quá trình tham gia hoạt động học tập, qua các hoạt động tập thể, giao tiếp hằng ngày... sẽ góp phần bồi dưỡng và phát triển các GTVH.

Môn Địa lí: Môn Địa lí có đặc điểm vừa thuộc lĩnh vực khoa học xã hội (Địa lí kinh tế - xã hội) vừa thuộc lĩnh vực khoa học tự nhiên (Địa lí tự nhiên), giúp HS có được những hiểu biết cơ bản về khoa học địa lí, các ngành nghề có liên quan đến địa lí, khả năng ứng dụng kiến thức địa lí trong đời sống; đồng thời củng cố và mở rộng nền tảng tri thức, kĩ năng phổ thông cốt lõi đã được hình thành ở giai đoạn GD cơ bản, tạo cơ sở vững chắc giúp HS tiếp tục theo học các ngành nghề liên quan. Mục tiêu Chương trình môn Địa lí giúp HS hình thành, phát triển năng lực địa lí – một biểu hiện của năng lực khoa học; đồng thời góp phần cùng các môn học và hoạt động GD khác phát triển ở HS các phẩm chất chủ yếu và năng lực chung đã được hình thành trong giai đoạn GD cơ bản, đặc biệt là tình yêu quê hương, đất nước; thái độ ứng xử đúng đắn với môi trường tự nhiên, xã hội; khả năng định hướng nghề nghiệp; để hình thành nhân cách công dân, sẵn sàng đóng góp vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Dựa vào đặc điểm môn học, có thể nói môn Địa lí cấp THPT, nhất là lớp 12 (chương trình Địa lí Việt Nam) có nhiều khả năng GD cho HS các GTVH như giá trị yêu nước, trung thực, trách nhiệm, hợp tác, hòa bình, tự tin...

Để GDGTVH cho HS THPT qua các môn học đạt hiệu quả cần lưu ý một số vấn đề như: Lựa chọn các vấn đề GTVH lồng ghép gắn với tâm sinh lí HS THPT. Cách vận dụng sao cho không khiên cưỡng mà mềm dẻo, dễ đi vào lòng người, góp phần đánh thức tiềm thức, tranh thủ tình cảm của HS. Chú ý những tình tiết của bài học có thể góp phần thành công đến GD các giá trị đó.

3.2. GDGTVH cho HS THPT qua tổ chức các hoạt động GD, xây dựng môi trường GD, tổ chức các hoạt động phối hợp với gia đình và cộng đồng

3.2.1. Một số yêu cầu khi thiết kế và tổ chức các hoạt động GD, xây dựng môi trường GD, tổ chức các hoạt động phối hợp với gia đình và cộng đồng để GDGTVH cho HS THPT

Cần nghiên cứu sâu ưu điểm, hạn chế của các cách thức, biện pháp GDGTVH trong nước và quốc tế để đề ra cách thức và biện pháp GDVH tốt nhất cho HS THPT.

Bám sát đặc điểm tâm sinh lí HS THPT trong giai đoạn hiện nay để tìm ra những phương pháp GDGTVH phù hợp, hiệu quả cho HS THPT.

Cần nghiên cứu kĩ bối cảnh, môi trường, điều kiện nói chung và trong địa phương nói riêng để tổ chức các hoạt động GD, tìm các phương án phù hợp nhằm phối hợp tốt nhất với gia đình và cộng đồng.

Nghiên cứu kĩ những quy định, gợi ý trong Chương trình tổng thể (2018), đặc biệt là chương trình các hoạt động hướng nghiệp, trải nghiệm, các điều kiện cho hoạt động dạy học và GD.

3.2.2. Một số gợi ý cho việc tổ chức các hoạt động GD, xây dựng môi trường GD, tổ chức các hoạt động phối hợp với gia đình và cộng đồng đối với các trường THPT

a. Về tổ chức các hoạt động GD, hoạt động trải nghiệm – hướng nghiệp

Thông qua một số hoạt động về khám phá bản thân, rèn luyện bản thân, chăm sóc gia đình, xây dựng nhà trường, xây dựng cộng đồng, HS được GD về trách nhiệm đối với bản thân và những người xung quanh: tôn trọng gia đình, giữ gìn sự bền vững của gia đình, có tinh thần đoàn kết với bạn bè, ý thức cộng đồng gắn kết cá nhân – gia đình – xã hội. Bên cạnh đó, HS được rèn luyện về tinh thần tôn sư trọng đạo, tôn trọng và giúp đỡ bạn bè, lòng khoan dung. Từ đó, GD cho HS truyền thống nhân ái, khoan dung, đoàn kết cộng đồng và đoàn kết dân tộc.

Yêu cầu khi thực hiện: Cần phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS; tạo điều kiện để HS được tìm tòi, vận dụng kiến thức vào thực tế, xử lí các vấn đề thực tế, qua đó, GD giá trị cho các em; cần chú ý GD giá trị dựa trên xử lí tình huống, tổ chức hoạt động tập thể, các hoạt động kết nối với cộng đồng; lựa chọn linh hoạt, sáng tạo các phương pháp, hình thức tổ chức phù hợp.

Cách thực hiện: Để GDGTVH cho HS thông qua các hoạt động GD, hoạt động trải nghiệm – hướng nghiệp, các nhà trường có thể tiến hành *tích hợp các nội dung GD giá trị vào chương trình hoạt động trải nghiệm – hướng nghiệp* của nhà trường thông qua xây dựng các chủ đề hoạt động cho từng khối lớp, từng tháng trong năm học. Trong quá trình xây dựng chương trình nhà trường, cần chú ý đến điều kiện của nhà trường, điều kiện của địa phương để tích hợp các nội dung và hình thức phù hợp, hiệu quả nhất. Có thể kể đến một số hình thức GDGTVH trong nhà trường như sau:

Trò chơi: Đây là hình thức tổ chức các hoạt động vui chơi với nội dung kiến thức thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau, có tác dụng GD “học mà chơi, chơi mà học”. Trò chơi có thể giúp HS phát huy tính sáng tạo, hấp dẫn và gây hứng thú cho HS, tác động đến HS ở nhiều mặt: thể chất, tâm lí, đạo đức và xã hội. Trò chơi giúp HS phát triển tính tập thể, tính hợp tác, tính kỉ luật, tính sáng tạo, tính tự chủ, tích cực, sự nỗ lực, ý chí, lòng

dũng cảm, tính linh hoạt, tính tự tin, sự thân thiện,...

Tham quan dã ngoại là một hình thức tổ chức học tập thực tế, giúp tăng cường cơ hội cho HS được giao lưu, chia sẻ và thể hiện những khả năng vốn có của mình, đồng thời giúp các em cảm nhận được vẻ đẹp của quê hương đất nước, hiểu được các giá trị truyền thống và hiện đại.

Hoạt động nhân đạo và tình nguyện là nội dung hoạt động tác động đến trái tim, tình cảm, sự đồng cảm, thấu hiểu của HS trước những người có hoàn cảnh đặc biệt. Hoạt động nhân đạo giúp các em được chia sẻ những suy nghĩ, tình cảm và giá trị vật chất của mình với những thành viên có hoàn cảnh đặc biệt, giúp các em biết quan tâm nhiều hơn đến những người xung quanh, từ đó GD các giá trị như: tiết kiệm, tôn trọng, chia sẻ, cảm thông, yêu thương, trách nhiệm,...; giúp tăng cường tinh đoàn kết, sự hỗ trợ, tin cậy lẫn nhau, nuôi dưỡng tinh thần tương thân, tương ái.

Hoạt động nghiên cứu khoa học của HS là những hoạt động tổ chức tìm kiếm, khám phá những điều mới mẻ đối với học sinh trong phạm vi các hoạt động GD của nhà trường. Hoạt động này rèn luyện cho các em tính cần cù, tôn trọng cái mới, sáng tạo, tính trung thực,....

Về đánh giá, việc đánh giá kết quả GDGVH cho HS cần có sự tham gia của nhiều bên liên quan cần kết hợp đánh giá của GV với tự đánh giá và đánh giá đồng đẳng của HS, đánh giá của cha mẹ HS và cộng đồng, trong đó GV chịu trách nhiệm đánh giá chính. Việc đánh giá cần nhấn mạnh vào đánh giá quá trình, kết hợp kết quả học tập của HS với đánh giá thông qua quan sát của GV. GV cần chú trọng đánh giá sự tiến bộ về năng lực, hành vi, thái độ của từng HS với các tiêu chí cụ thể về thái độ và mức độ năng lực HS đạt được.

b. Về tổ chức các hoạt động phối hợp với gia đình và cộng đồng đối với các trường THPT

Yêu cầu khi thực hiện: Huy động các lực lượng tham gia GDGVH cho HS của trường (Những lực lượng nào? Tiềm năng và thế mạnh của mỗi lực lượng); xây dựng kế hoạch chiến lược cụ thể về vai trò, vị trí, việc làm của mỗi lực lượng tham gia và công tác GDGVH cho HS; tổ chức cho các lực lượng trên tham gia vào các hoạt động; Lựa chọn linh hoạt, sáng tạo các phương pháp, hình thức tổ chức phù hợp; chuẩn bị điều kiện về mọi mặt (cơ sở vật chất, tinh thần; điều kiện pháp lí,...) cho gia đình và cộng đồng tham gia vào các hoạt động GDGVH.

Cách thực hiện: Để GDGVH cho HS thông qua các hoạt động phối hợp với gia đình và cộng đồng các nhà trường có thể tiến hành xây dựng kế hoạch từ đầu năm học theo đặc điểm, hoàn cảnh của địa phương. Cần quan tâm đến điều kiện của nhà trường, điều kiện của địa phương, đặc điểm gia đình phụ huynh trong khu vực (nghề nghiệp, mặt bằng dân trí, thói quen tập tục địa phương,...); quy định bằng văn bản và yêu cầu phụ huynh, cộng đồng cùng chung sức GDGVH cho HS; tìm ra các cách thức mới để huy động tối đa đóng góp của gia đình và cộng đồng vào GDGVH cho HS bằng việc (phối kết hợp các hoạt động vì cộng đồng, đoàn kết gắn bó, xây dựng môi trường sạch, hoạt động từ thiện, lập nghiệp, khuyến học,...).

Cách đánh giá: Dựa theo cách đánh giá mới của chương trình mới, đồng thời yêu cầu và sử dụng kết quả đánh giá của gia đình và cộng đồng bằng những biện pháp

linh hoạt; lấy động viên, khích lệ, vinh danh,... làm phương pháp chính để phát huy tối đa nhận thức và hành động của HS thể hiện và lan tỏa GTVH từ cá nhân đến cộng đồng.

3.3. Các điều kiện đảm bảo thực hiện mục tiêu GDGTVH cho HS THPT

3.3.1. Các điều kiện liên quan đến công tác quản lý nhằm đảm bảo GDGTVH cho HS THPT

Quản lý là một khâu rất quan trọng nếu như không nói là yếu tố then chốt đảm bảo sự thành công cho cả tiến trình đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo (GD&ĐT). Vì vậy, phải nâng cao chất lượng công tác quản lý một cách toàn diện. Cần đổi mới cơ bản về tư duy và phương thức quản lý theo hướng nâng cao hiệu lực, hiệu quả.

Nhằm tạo sự thống nhất trong việc quản lý đảm bảo GDGTVH cho HS THPT trong tất cả các khâu của hoạt động quản lý cần có quy định đối với hoạt động này. Vì vậy, việc ban hành hệ thống quy định với hoạt động quản lý nhằm đảm bảo GDGTVH cho HS THPT là việc làm cần thiết, vừa có ý nghĩa trong quá trình quản lý, vừa có ý nghĩa GD trong việc thực hiện các kế hoạch bồi dưỡng cho HS các giá trị đang có nguy cơ mai một, hòa tan trong quá trình hội nhập thông qua việc: Xây dựng các quy định đối với hoạt động quản lý đảm bảo GDGTVH cho HS THPT phải được tổ chức, triển khai trong phạm vi toàn trường; Xây dựng văn bản hướng dẫn quá trình quản lý từ khâu lập kế hoạch đến thực hiện; Quy định về các hoạt động đảm bảo GDGTVH cho HS THPT; Quy định về việc lồng ghép GDGTVH qua môn học trong phạm vi nhà trường để bảo đảm chấp hành nghiêm các quy định về giảng dạy theo quy định của Bộ GD&ĐT; Tổ chức kiểm tra, theo dõi, hỗ trợ, tạo điều kiện để GV thực hiện kế hoạch dạy học về GDGTVH đã đề ra; Tổ chức thực hiện nhiệm vụ xây dựng mối quan hệ giữa nhà trường và địa phương: Có kế hoạch phối hợp với các đoàn thể địa phương, cha mẹ HS, hình thành môi trường GD thuận lợi cho nhà trường.

3.3.2. Các điều kiện liên quan đến nguồn lực con người nhằm đảm bảo GDGTVH cho HS THPT

Nguồn nhân lực trong trường THPT bao gồm CBQL, GV, nhân viên. Nguồn nhân lực có vai trò quyết định trong việc hình thành một cộng đồng văn hóa của trường THPT, góp phần quan trọng vào việc GDGTVH cho HS. Để GDGTVH có hiệu quả, nguồn nhân lực nhà trường đặc biệt là đội ngũ cán bộ quản lý (CBQL) cần đổi mới tư duy GD và coi trọng việc GDGTVH. Đội ngũ GV cần chú trọng hơn tới việc rèn luyện phẩm chất, đạo đức cho HS bên cạnh mục tiêu hình thành và phát triển năng lực người học. Đội ngũ nhân viên cũng cần hợp tác tích cực hơn nữa để phối hợp với GV trong việc GDGTVH cho HS. Ví dụ như nhân viên thư viện phối hợp với GV chủ nhiệm sẽ xây dựng kế hoạch tổ chức các giờ học cho HS theo những chủ đề bám sát các GTVH được lựa chọn. Nhân viên thiết bị hỗ trợ GV sử dụng các phương tiện, thiết bị dạy học để tăng tính trực quan, sinh động khi GV môn học lồng ghép những nội dung GDGTVH trong từng bài học cụ thể. Tóm lại, muốn thực hiện GDGTVH cho HS một cách hiệu quả thì rất cần một sự phối hợp đồng bộ của các đối tượng trong nhà trường, từ chủ trương thực hiện, lập và chỉ đạo thực hiện kế hoạch GD của CBQL đến việc triển khai thực thi kế hoạch GD của đội ngũ GV, nhân viên cần nhịp nhàng, thông suốt và tháo gỡ kịp thời những vướng mắc.

3.3.3. Các điều kiện liên quan đến cơ sở vật chất và thiết bị nhằm đảm bảo GDGTVH cho HS THPT

Để thực hiện có hiệu quả mục tiêu GDGTVH, nhà trường cần đảm bảo điều kiện cơ sở vật chất đáp ứng được những yêu cầu cơ bản của dạy học phát triển phẩm chất. Cần tạo ra môi trường văn hoá vật chất để người học có thể phát huy được tiềm năng, thể mạnh của mình trong quá trình chiếm lĩnh trí thức, rèn luyện đạo đức, hình thành các GTVH. Có thể kể đến một số thành tố của môi trường văn hoá vật chất nhà trường nên hướng tới như:

Xây dựng cảnh quan trong trường: Cảnh quan trong trường bao gồm lớp học, sân chơi, lối đi, vườn hoa, cây cảnh, tượng đài nhân vật lịch sử nhà trường mang tên hoặc tượng nhớ, cổng vào, băng rôn, khẩu hiệu,... Tất cả những khu vực trên đều được thể hiện theo ý đồ của BGH nhà trường. Những cảnh quan trên giúp HS tìm kiếm, giải đáp được các câu hỏi: tự hào về ngôi trường mình học, giá trị nhà trường muốn hướng tới...

Xây dựng phòng truyền thống: Phòng truyền thống thể hiện bề dày lịch sử của nhà trường. Cách sắp xếp tư liệu, hình ảnh... sao cho HS cảm thấy tự hào về ngôi trường mình học, khích lệ các em khát khao cống hiến cho sự phát triển của nhà trường, cho cộng đồng và xã hội,... Nên xây dựng những video về truyền thống để sử dụng vào các ngày lễ lớn, các dịp phù hợp.

Xây dựng thư viện: Đầu tư chuẩn bị cho thư viện nhằm phục vụ các môn học; các câu lạc bộ; các chuyên đề; các hoạt động trải nghiệm và các hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp. Trong đó chú trọng các nguồn sách, tài liệu, tranh ảnh, video,... về các nội dung nhằm GDGTVH cốt lõi cho HS của nhà trường (trung thực, trách nhiệm, sáng tạo, tự tin...).

Xây dựng nhà thể chất, bể bơi để HS có điều kiện học tập trong các câu lạc bộ; lựa chọn nội dung hoạt động thể thao phù hợp với nguyện vọng của mình và khả năng đáp ứng của nhà trường để tiếp tục phát triển kĩ năng chăm sóc sức khoẻ và vệ sinh thân thể, phát triển về nhận thức và năng khiếu thể thao; đồng thời giúp những HS có năng khiếu thể thao tự chọn định hướng nghề nghiệp phù hợp.

Xây dựng phòng học âm nhạc, tạo cơ hội cho HS được trải nghiệm và phát triển năng lực thể hiện, cảm thụ và hiểu biết, ứng dụng và sáng tạo âm nhạc. Từ đó "góp phần phát hiện, bồi dưỡng những HS có năng khiếu âm nhạc, phát triển ở HS các phẩm chất yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm... , giải quyết vấn đề và sáng tạo để trở thành những công dân phát triển toàn diện về nhân cách, hài hoà về thể chất và tinh thần"[1, tr.26].

Xây dựng phòng học Mĩ thuật và triển lãm tranh ảnh: Phòng học Mĩ thuật và triển lãm tranh ảnh được thiết kế, sắp đặt hướng tới khơi dậy và phát triển năng lực mĩ thuật nhận thức thẩm mĩ, sáng tạo và ứng dụng thẩm mĩ, phân tích và đánh giá thẩm mĩ. Từ đó, GD cho HS ý thức tôn trọng, kế thừa GTVH, nghệ thuật dân tộc, tiếp cận giá trị thẩm mĩ thời đại, phát huy tinh thần sáng tạo phù hợp với sự phát triển xã hội.

Các trường THPT cần chiến lược về các điều kiện cơ sở vật chất và thiết bị nhằm tạo điều kiện tốt nhất để người học được tiếp cận và sử dụng thời gian, không gian học tập hiệu quả, góp phần GDGTVH cho HS.

3.3.4. Các điều kiện liên quan đến cơ chế, chính sách nhằm đảm bảo GDGTVH cho HS THPT

Cơ chế pháp lí có vai trò quan trọng đối với GDGTVH cho HS. Ngành GD cần hoàn thiện hệ thống văn bản liên quan đến nhiệm vụ GDGTVH để làm cơ sở cho việc triển khai dạy học trong trường phổ thông. Các văn bản chỉ đạo cần có những hướng dẫn phù hợp để thực hiện mục tiêu GDGTVH cho HS. Các cấp quản lí như Sở GD&ĐT và BGH các nhà trường cần xây dựng và hoàn thiện hệ thống văn bản chỉ đạo điều hành về các điều kiện đảm bảo cho dạy học nhằm phát triển phẩm chất, GDGTVH cho HS; lựa chọn các mô hình GDGTVH phù hợp với thực tiễn địa phương, hướng dẫn tổ chức thực hiện; các chính sách/quy định động viên, khen thưởng đối với GV, HS; kiểm tra đánh giá việc học tập và rèn luyện GDGTVH cho HS. Cần sự phối hợp của các cấp quản lí để xây dựng một bộ tiêu chuẩn đánh giá chất lượng đối với các GTVH được địa phương/nhà trường chọn lựa để GD HS trong từng giai đoạn.

BGH chịu trách nhiệm xây dựng cộng đồng văn hóa của nhà trường, xây dựng môi trường GD an toàn, thân thiện và phòng chống bạo lực học đường hiệu quả; xây dựng kế hoạch và tổ chức GD văn hóa ứng xử cho người học thông qua các môn học chính khóa, hoạt động ngoại khóa; nâng cao năng lực ứng xử văn hóa của cán bộ, GV, nhân viên nhà trường. Nhà trường cần có những chính sách liên quan đến chế độ cụ thể để bảo vệ quyền lợi, danh dự của GV. Gia đình, khu phố, đại diện các tổ chức cần tham gia tích cực trong việc trao đổi, xử lí các tình huống có liên quan, công bằng trong việc bình bầu, đánh giá các gia đình văn hóa, đóng góp của HS đối với cộng đồng.

Gia đình và cộng đồng cần tăng cường trách nhiệm trong việc GD văn hóa ứng xử cho HS, phối hợp với nhà trường cập nhật, trao đổi thông tin, tổ chức GD văn hóa ứng xử trong trường học; tham gia tích cực trong các buổi họp, tích cực tham gia xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư, nêu gương, tuyên dương HS thực hiện tốt các GTVH.

4. Kết luận

Trong bối cảnh phát triển của đất nước thời kì hội nhập, vấn đề GD giá trị nói chung và GTVH nói riêng đang được ngành GD quan tâm. Đối tượng HS THPT – lớp thanh niên trẻ của đất nước - đã phát huy được các GTVH truyền thống và hiện đại nhưng cũng nhiều biểu hiện cần phải được khắc phục, điều chỉnh cho phù hợp với tâm sinh lí lứa tuổi của các em. Cần có các giải pháp đồng bộ, phù hợp, kịp thời theo CTGDPT 2018 để đáp ứng mục tiêu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho thời kì đổi mới.

Tài liệu tham khảo

[1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (26/12/2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông – Chương trình tổng thể* (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo), Hà Nội.

[2] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Kỷ yếu hội thảo Giáo dục giá trị cho HS THPT trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế*.

[3] Lê Thị Sông Hương – Đặng Thị Phương (Đồng chủ biên) (2021), *Giáo dục giá trị văn hoá cho học sinh trung học phổ thông theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.

[4] Nguyễn Trọng Chuẩn - Nguyễn Văn Huyền (Đồng chủ biên) (2002), *Giá trị truyền thống trước những thách thức của toàn cầu hoá*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

[5] Nguyễn Thị Hoàng Yến (2014), *Giáo dục giá trị văn hóa truyền thống trong nhà trường phổ thông Việt Nam*, Mã số: B 2012-37-07 NV, Đề tài cấp Bộ, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam.

SOME SOLUTIONS TO EDUCATE CULTURAL VALUES FOR HIGH SCHOOL STUDENTS TO MEET THE REQUIREMENTS OF THE GENERAL EDUCATION PROGRAM 2018

ABSTRACT: *Cultural value education for high school students in the current context plays an important role. This is confirmed in the Resolutions of the Party and legal documents of the education sector. The article focuses on clarifying the goals and methods of implementing a number of solutions to educate cultural values for high school students in the current context in order to meet the requirements of the 2018 General Education Program. Some of the solutions include: 1/ Educating cultural values for high school students through a number of subjects; 2/ Educating cultural values for high school students through organizing educational activities, building an educational environment, organize activities in collaboration with family and community; 3/ Conditions to ensure the realization of the goal of cultural value education for high school students.*

KEYWORDS: *Cultural value education, cultural value education solutions, high school students.*